

СХВАЛЕНО
розпорядженням Кабінету Міністрів України
від 1 червня 2023 р. № 562-р

СТРАТЕГІЯ

розвитку імунопрофілактики та захисту населення від
інфекційних хвороб, яким можна запобігти шляхом
проведення імунопрофілактики, на період до 2030 року

Опис проблем, які зумовили прийняття Стратегії, і
нормативно-правових актів, що діють у відповідних сферах

Інфекційні хвороби, незважаючи на досягнення сучасної медичної науки, залишаються значною медико-санітарною, соціальною та економічною проблемою для світового суспільства, зокрема для України. За причиною смертності інфекційні хвороби займають перше місце після серцево-судинних та онкологічних хвороб. За поширеністю серед усіх хвороб серед дітей в Україні інфекційні хвороби займають сьоме місце, а серед вперше зареєстрованих в житті хвороб — третє місце після захворювань органів дихання та хвороб шкіри.

Найбільш дієвим та економічно ефективним заходом боротьби з інфекційними хворобами у світі визнано імунопрофілактику, яка є ключовим інструментом зниження захворюваності і смертності від інфекційних хвороб, протидії виникненню спалахів та епідемій. За визначенням Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), імунопрофілактика визнана одним з найуспішніших і економічно ефективних заходів у сфері громадського здоров'я. Кожна країна має свій календар щеплень і визначає перелік інфекційних хвороб, проти яких проводиться імунопрофілактика.

Імунізація відіграє вирішальну роль у досягненні Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року, визначених Указом Президента України від 30 вересня 2019 р. № 722 “Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року”.

Досягнення цілей плану заходів щодо реалізації Стратегії розвитку імунопрофілактики та захисту населення від інфекційних хвороб, яким можна запобігти шляхом проведення імунопрофілактики, на період до 2022 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 листопада 2019 р. № 1402 (далі — план заходів щодо реалізації Стратегії на період до 2022 року), відіграло значну роль у зниженні рівня інфекційної захворюваності в країні.

Виконання плану заходів щодо реалізації Стратегії на період до 2022 року дало змогу забезпечити підвищення порівняно з попередніми роками рівня фінансової підтримки системи охорони здоров'я, громадської довіри до профілактичних щеплень, запровадити багаторічне планування

постачання медичних імунобіологічних препаратів, усунути технічні бар'єри для проведення профілактичних щеплень під час провадження діяльності з медичної практики суб'єктами господарювання незалежно від форми власності, надати спрощений доступ до послуг з імунізації через центри масової вакцинації, зокрема проти гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 (далі — COVID-19), пункти вакцинації та мобільні медичні бригади, оновити перелік протипоказань та застережень під час проведення вакцинації відповідно до світових рекомендацій та передових практик, розробити комплексну комунікаційну стратегію щодо важливості вакцинації, у зв'язку з чим вдалося підвищити рівень охоплення населення обов'язковими профілактичними щепленнями, відреагувати на спалах кору та ліквідувати його у 2018 і 2019 роках, знизити навантаження від COVID-19 під час пандемії.

Протягом 2018—2021 років показники розповсюдженості інфекцій, що визначені пріоритетними Європейським регіональним бюро ВООЗ у програмному документі “Європейська програма роботи на 2020—2025 рр. “Спільні дії для міцнішого здоров'я”, знизилися, зокрема кашлюку — з 5,22 до 0,22, кору — з 125,5 до 0,04, краснухи — з 0,55 до 0,05, епідемічного паротиту — з 0,92 до 0,42, дифтерії — з 0,02 до 0 (випадки не реєструвались), правця — з 0,04 до 0,017 на 100 тис. населення. Протиепідемічні заходи, що були запроваджені в країні у зв'язку з пандемією COVID-19, теж вплинули на зниження інтенсивності інфекційних хвороб у 2020 та 2021 роках.

Однак, епідемічна ситуація, яка склалася щодо найпоширеніших інфекційних хвороб, залишається напруженою, що негативно впливає на стан здоров'я населення.

Таким чином, доцільним є схвалення цієї Стратегії з урахуванням рекомендацій ВООЗ “Європейський порядок денний імунізації до 2030 року”, які визначають напрями для досягнення цілей, виконання завдань у сфері імунопрофілактики.

Стратегія розроблена для забезпечення виконання таких нормативно-правових актів:

Конституції України;

Закону України “Про систему громадського здоров'я”;

Основ законодавства України про охорону здоров'я;

Закону України “Про центральні органи виконавчої влади”;

Закону України “Про захист населення від інфекційних хвороб”;

Закону України “Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення”;

Закону України “Про протидію захворюванню на туберкульоз”;

Указу Президента України від 30 вересня 2019 р. № 722 “Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року”;

Указу Президента України від 2 червня 2021 р. № 225 “Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 травня 2021 року “Про Стратегію людського розвитку”;

Указу Президента України від 18 серпня 2021 р. № 369 “Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 липня 2021 року “Про стан національної системи охорони здоров’я та невідкладні заходи щодо забезпечення громадян України медичною допомогою”;

Указу Президента України від 17 грудня 2021 р. № 668 “Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 жовтня 2021 року “Про Стратегію біобезпеки та біологічного захисту”;

постанови Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021 р. № 179 “Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року”;

розпорядження Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2020 р. № 1671 “Про схвалення Концепції розвитку електронної охорони здоров’я”;

Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, ратифікованої Законом України від 16 вересня 2014 р. № 1678-VII.

Аналіз поточного стану імунопрофілактики, тенденції та обґрунтування щодо необхідності розв’язання виявлених проблем

Незважаючи на досягнення за останні роки у сфері імунопрофілактики, загальні показники охоплення плановими щепленнями відповідно до календаря профілактичних щеплень в Україні, затвердженого наказом МОЗ від 16 вересня 2011 р. № 595 (далі — календар щеплень), є недостатніми для забезпечення епідемічного благополуччя в країні.

Викликом стало підвищення рівня захворюваності на COVID-19, але завдяки проведеній значній роботі з продовження планової вакцинації вдалося у 2020 і 2021 роках зберегти показники охоплення щепленнями на тому самому рівні, що і в допандемічний період (2019 рік).

У зв’язку із спалахом захворювання, спричиненого циркулюючим вакциноспорідненим поліовірусом другого типу, у жовтні 2021 р. ситуація в країні ускладнилась. Циркуляцію вірусу підтверджено у двох областях України — Рівненській та Закарпатській. Через наявні прогалини в охопленні імунізацією проти поліомієліту цільових груп у більшості регіонів країни з використанням щеплення живою поліомієлітною вакциною, зазначеного в календарі щеплення, масове переміщення

населення країни існує високий ризик як внутрішнього, так і міжнародного поширення зазначеного збудника поліомієліту. Всеукраїнська кампанія імунізації інактивованою поліомієлітною вакциною дітей до шести років, яка розпочалася 1 лютого 2022 р. у відповідь на спалах поліомієліту, була вимушено припинена у зв'язку із збройною агресією Російської Федерації проти України.

Запровадження нового механізму фінансування медичних послуг первинної ланки дало змогу здійснити фінансове стимулювання медичних працівників відповідно до кількості охоплених імунізацією пацієнтів. Але у зв'язку з повномасштабною збройною агресією Російської Федерації проти України зазначене фінансування було призупинено.

З розвитком електронної системи охорони здоров'я, що включає електронні медичні записи про пацієнтів, зокрема щодо планової вакцинації, є можливість в майбутньому розширити аналітичну складову такої системи для якісного та своєчасного моніторингу стану охоплення щепленнями.

Система підготовки працівників у сфері охорони здоров'я з питань імунопрофілактики постійно вдосконалюється, зокрема шляхом забезпечення широкого доступу до освітньої програми та матеріалів на платформі державної установи "Центр громадського здоров'я Міністерства охорони здоров'я України" та за підтримки ВООЗ за системою дистанційної наставницької допомоги.

Існує потреба у посиленні спроможностей регіональних центрів контролю та профілактики хвороб МОЗ, які сформувалися на базі обласних лабораторних центрів МОЗ із залученням працівників регіональних центрів громадського здоров'я, з утворенням у їх структурі відділів імунізації.

Завдяки активному запровадженню проведення комунікаційних кампаній щодо висвітлення питань важливості імунопрофілактики та заходів з імунізації, рівень громадської недовіри та масштаби поширення неправдивої інформації про вакцинацію, що призводить до відмови від вакцинації, хоч і зменшилися, але потребують проведення подальшої активної інформаційної роботи.

Обладнання для забезпечення створення оптимальних умов зберігання та транспортування медичних імунобіологічних препаратів поступово замінюється та модернізується за підтримки міжнародних партнерів на всіх рівнях. Процес заміни обладнання для забезпечення створення оптимальних умов для зберігання та транспортування медичних імунобіологічних препаратів і температурного контролю триває і потребує подальшої реалізації.

Кризова ситуація, пов'язана із збройною агресією Російської Федерації проти України, підвищує ризик виникнення медико-біологічних надзвичайних ситуацій у сфері громадського здоров'я.

Одночасно з перебоями у наданні послуг з медичного обслуговування населення (медична послуга) у країні відбулося переміщення громадян, зокрема за межі країни. Міграція та місця з високою щільністю населення, такі як тимчасові табори для переміщених осіб, призводять до виникнення та поширення спалахів інфекційних захворювань, яким можна запобігти шляхом вакцинації, зокрема кору, поліомієліту, дифтерії, що потребує вжиття своєчасних та ефективних заходів з профілактики.

Основними причинами виникнення проблем є:

повномасштабна збройна агресія Російської Федерації проти України з 24 лютого 2022 р., що вплинула на розподіл основних ресурсів державного бюджету, зокрема щодо фінансування системи охорони здоров'я. Здійснення багатьох запланованих заходів було відкладено для забезпечення необхідними ресурсами заходів з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, спричинених збройною агресією;

підвищення рівня захворюваності на COVID-19 з лютого 2020 р., що призвело до значного навантаження на систему охорони здоров'я та спрямування всіх доступних ресурсів, включаючи людські та фінансові, на реагування на COVID-19, зокрема на удосконалення системи державного санітарно епідеміологічного нагляду, лікування та вакцинацію;

незавершене реформування системи громадського здоров'я з відсутністю чітко визначених ролей і обов'язків щодо нагляду, координації, планування, впровадження та звітування про втручання в громадське здоров'я на рівні області, району та громад;

відсутність заходів із запровадження в Україні підходу "Здоров'я в усіх політиках", що перешкоджає комплексному впровадженню пріоритетів Стратегії на період до 2022 року ключовими заінтересованими сторонами;

недостатній рівень довіри громадськості до реалізованої Кабінетом Міністрів України політики та програм у зв'язку з відсутністю механізму участі в їх створенні та реалізації суспільством.

Внаслідок повномасштабної збройної агресії Російської Федерації проти України змінилася демографічна та міграційна ситуація. Так, близько 7 млн. внутрішньо переміщених осіб та 5 млн. осіб, які евакуювалися за кордон, змінили своє основне місце проживання та реєстрації. Зазначені обставини не дають змоги застосовувати статистичні дані Державної служби статистики для планування відповідних заходів з організації імунопрофілактики на національному та регіональному рівнях.

Такий стан справ потребує внесення змін до нормативно-правових актів у частині врахування актуальної інформації про кількість населення в межах адміністративно-територіальних одиниць з урахуванням внутрішніх і зовнішніх міграційних процесів та тимчасових переміщень населення для проведення ефективного планування заходів з імунопрофілактики населення.

Проблемами, які потребують розв'язання, є:

відсутність комплексної системи моніторингу для забезпечення безперервного підвищення якості здійснення заходів з імунопрофілактики на кожному з рівнів — від регіонального до національного;

відсутність ефективної системи управління ланцюгом постачання з вбудованими комплексними вимогами до забезпечення якості на кожному рівні:

потреба у затвердженні нормативно-правових актів, які регламентують вимоги до транспортування, зберігання та обігу медичних імунобіологічних препаратів, проведення моніторингу дотримання оптимальних температурних режимів зберігання;

окремі вимоги зберігання і транспортування медичних імунобіологічних препаратів на всіх рівнях без уніфікованої процедури та заздалегідь визначених критеріїв;

відсутність технічних вимог та управлінських рішень для забезпечення безперебійної доставки та тимчасового зберігання медичних імунобіологічних препаратів у віддалених районах або районах з особливими умовами;

недостатня кількість необхідного обладнання, відповідних знань та навичок персоналу для впровадження проведення безперервного моніторингу температури на регіональному рівні та на рівні закладу охорони здоров'я системи ланцюга постачання;

недосконала система логістики, забезпечення медичними імунобіологічними препаратами закладів охорони здоров'я, розташованих у сільській місцевості та віддалених місцях, потреба у відновленні в деяких регіонах зруйнованої інфраструктури закладів охорони здоров'я;

недостатня спроможність системи охорони здоров'я та недостатня кількість фахівців з імунізації для управління програмою імунізації на регіональному та районному рівні;

недостатня кількість медичних працівників для організації та здійснення заходів з імунопрофілактики;

недостатня якісна післядипломна підготовка лікарів та середнього медичного персоналу з відпрацювання практичних навичок внаслідок пандемії COVID-19;

перевантаженість медичних працівників під час проведення кампанії з вакцинації проти COVID-19 та надання медичної допомоги в умовах воєнного стану;

відсутність комплексного підходу до безпеки під час проведення заходів з вакцинації у процесі планування, моніторингу, постачання та управління відходами;

недостатня поінформованість медичних працівників щодо організації та впровадження безпечної утилізації небезпечних медичних відходів;

неналагодженість механізму управління та безпечної утилізації медичних відходів, що утворюються внаслідок проведення вакцинації населення;

потреба у запровадженні механізмів управління та безпечної утилізації медичних імунобіологічних препаратів, які були зіпсовані внаслідок порушення “холодового ланцюга” на територіях, зокрема таких, що постраждали внаслідок військових дій та інших надзвичайних ситуацій;

не розроблено механізм управління та безпечної утилізації медичних відходів під час виконання програми вакцинації;

наявність значної кількості населення, яке неприхильно ставиться до імунопрофілактики;

зниження темпів висвітлення теми вакцинопрофілактики в інформаційному просторі у зв'язку з введенням воєнного стану в Україні;

відсутність національного виробництва медичних імунобіологічних препаратів та діагностичних реагентів для моніторингу та запобігання виникненню епідемій інфекційних хвороб;

відсутність механізму забезпечення медичними імунобіологічними препаратами та надання послуг з вакцинації військовослужбовцям Збройних Сил, зокрема Сил територіальної оборони Збройних Сил, інших утворених відповідно до законів України військових формувань та правоохоронних органів спеціального призначення (далі — правоохоронні органи), Держспецтрансслужби, Держспецзв'язку, членів добровольчих формувань;

недостатня готовність до реагування на загрози, пов'язані з інфекційними хворобами, яким можна запобігти шляхом проведення імунопрофілактики;

відсутність регіональних програм імунізації для вакцинації груп ризику (проти грипу, пневмококової інфекції, менінгококової інфекції, вірусного гепатиту А, гепатиту В, вітряної віспи тощо), які віднесені до рекомендованих, та їх фінансування;

використання в календарі щеплень оральної поліомієлітної вакцини без забезпечення високого рівня охоплення щепленнями, що створює ризики утворення та спалахів, викликаних циркулюючим вакциноспорідненим поліовірусом;

відсутність нормативно-правового механізму залученості працівників освіти та сфери надання соціальних послуг до заходів з виконання програми імунізації, зокрема щодо підвищення прихильності населення до вакцинації;

неузгодженість норм законодавчих актів щодо обмеження допуску дітей, у яких відсутні відомості про обов'язкові профілактичні щеплення відповідно до календаря щеплень, до організованих дитячих колективів.

Стратегічні цілі та показники їх досягнення

Стратегія має такі цілі:

запобігти смертності та інвалідності від захворювань, яким можна запобігти за допомогою вакцин, а також знизити рівень захворюваності населення шляхом підвищення рівня доступності до високоякісних медичних імунобіологічних препаратів і послуг з вакцинації, спрямованих на захист найбільш уразливих груп населення і груп високого ризику, а також відновлення після скасування або припинення воєнного стану роботи пунктів щеплень у закладах з надання первинної медичної допомоги для імунізації населення — короткострокова перспектива на 2023 і 2024 роки;

охоплення вакцинацією всього населення для забезпечення захисту здоров'я та санітарно — епідеміологічного благополуччя — середньострокова і довгострокова перспектива на період з 2025 по 2030 роки;

сприяти впровадженню підходу “Здоров'я в усіх політиках” і “Єдине здоров'я” як частини плану відновлення України для забезпечення захисту здоров'я населення;

Напрямами реалізації Стратегії є:

активізація здійснення заходів з імунізації для прогнозування, підготовки, виявлення та швидкого реагування на спалахи захворювань, яким можна запобігти шляхом проведення імунопрофілактики, та нових спалахів захворювань, а також забезпечення надання послуг під час надзвичайних ситуацій;

забезпечення надання ефективних та результативних послуг з імунізації як важливої частини первинної медичної допомоги для загального охоплення населення медичним обслуговуванням;

забезпечення надання усьому населенню можливостей отримувати протягом життя вакцини, які віднесені до рекомендованих щеплень;

моніторинг охоплення вакцинацією населення незалежно від місця перебування, віку, соціально-економічного статусу чи гендерних відмінностей;

забезпечення надійного постачання ефективних і доступних вакцин гарантованої якості;

адаптація інноваційного світового досвіду щодо збільшення охоплення вакцинацією та безперешкодного доступу до послуг з вакцинації в усіх територіальних громадах.

Завдання, спрямовані на досягнення цілей, етапи їх виконання, очікувані результати на кожному етапі з відображенням запланованого темпу досягнення цільових показників та орієнтовного обсягу необхідних фінансових, матеріально-технічних, людських та інших ресурсів

Для реалізації Стратегії передбачається:

удосконалення законодавства у сфері імунопрофілактики;

проведення комплексного перегляду та гармонізації з міжнародними стандартами нормативно-правових актів, що регулюють питання імунопрофілактики;

удосконалення календаря щеплень з урахуванням епідемічної ситуації в Україні;

впровадження порядку оперативного реагування на надзвичайні ситуації (небезпечні події), пов'язані із спалахами інфекційних хвороб, яким можна запобігти шляхом проведення імунопрофілактики на всіх рівнях;

визначення механізму координації і посилення співробітництва та взаємодії центральних органів виконавчої влади, закладів охорони здоров'я, фізичних осіб — підприємців, які одержали ліцензію на право провадження господарської діяльності з медичної практики, професійних об'єднань та представників громадянського суспільства, залучених до здійснення заходів з імунопрофілактики;

запровадження заходів з імунопрофілактики з урахуванням результатів проведеного аналізу наслідків недостатнього рівня охоплення населення щепленнями та формування економічних прогнозів для системи охорони здоров'я та економіки країни загалом;

забезпечення закупівлі медичних імунобіологічних препаратів, призначених для проведення екстреної профілактики та лікування інфекційних хвороб, що супроводжуються високим рівнем летальності (дифтерія, сказ, правець, ботулізм, малярія);

удосконалення системи проведення моніторингу та оцінки, планування і реалізації політики у сфері імунопрофілактики;

удосконалення систем моніторингу та епідеміологічного нагляду за інфекційними хворобами, яким можна запобігти шляхом проведення імунопрофілактики;

підвищення якості даних про здійснення заходів імунопрофілактики на регулярній основі на всіх рівнях;

охоплення цільових груп населення, які не вакциновані в повному обсязі відповідно до календаря щеплень, шляхом посилення співпраці та взаємодії між органами державної влади та місцевого самоврядування з професійними, громадськими об'єднаннями та спілками, які діють у

напрямі адвокації та популяризації вакцинації серед населення та розроблення і затвердження місцевих та регіональних стратегій;

завпровадження та підтримка механізму надання виїзних послуг імунізації у сільській місцевості, де відсутні кабінети щеплень;

організація та запровадження контролю і моніторингу дотримання оптимальних температурних режимів зберігання і транспортування медичних імунобіологічних препаратів за підтримки міжнародних партнерів;

підвищення ефективності системи закупівлі медичних імунобіологічних препаратів та медичних виробів, які використовуються для профілактичних щеплень;

в рамках удосконалення системи фармаконагляду забезпечити впровадження процедури щодо запобігання, виявлення, реєстрації, повідомлення, ведення систематичного обліку, звітності, розслідування випадків несприятливих подій після імунізації та встановлення згідно з рекомендованими міжнародними стандартами (Brighton Collaboration) причинно-наслідкового зв'язку між несприятливими подіями та медичними імунобіологічними препаратами, що застосовувалися;

удосконалення освітніх програм з питань імунопрофілактики в закладах освіти, що здійснюють підготовку здобувачів вищої освіти у сфері охорони здоров'я, для розширення і оновлення розділів з імунології та інфекційних хвороб відповідно до сучасної доказової бази і статистичних даних, запровадження підходів до навчання медичних працівників на робочому місці;

розроблення перспективного плану підготовки медичних кадрів з питань імунопрофілактики, зокрема щодо безпеки вакцин та навичок спілкування з тими особами, які мають сумніви стосовно щеплення, та щорічний його перегляд;

кураторська підтримка осіб, відповідальних за координацію здійснення заходів з імунопрофілактики на всіх рівнях, та керівників різних рівнів системи охорони здоров'я;

удосконалення практики планування комунікаційної роботи; робота із заінтересованими сторонами; робота із засобами масової інформації та налагодження зв'язків, довіри, здобуття репутації;

моніторинг та оцінка подій, зокрема несприятливих подій після імунізації;

вивчення результатів моніторингу громадської думки щодо імунопрофілактики;

забезпечення громадян та органів охорони здоров'я науково обґрунтованою, сучасною, достовірною інформацією про значущість і

користь імунопрофілактики, зокрема про ризики, пов'язані з інфекційними хворобами, порівняно з ризиками імунопрофілактики;

застосування різноманітних традиційних і нових засобів поширення інформації про імунопрофілактику;

співпраця і взаємодія органів державної влади та місцевого самоврядування з громадськими та професійними об'єднаннями і спілками, зокрема тими, діяльність яких спрямована на популяризацію вакцинації серед населення;

удосконалення системи управління у сфері імунопрофілактики населення шляхом передачі функції логістики та розподілу з дотриманням умов холодового ланцюга під час транспортування та зберігання вакцин до Центрів контролю профілактики хвороб, що повністю відповідає світовим та європейським стандартам у сфері протидії інфекційним захворюванням і дає змогу забезпечити надання послуг з імунізації кожному українцю та безперебійне постачання вакцин до пунктів щеплень;

забезпечення центрів контролю та профілактики хвороб необхідним сучасним обладнанням для зберігання і транспортування вакцин, координації та управління програмами імунізації для безперебійного постачання вакцин до пунктів щеплень, що гарантуватиме кожному українцю високу якість вакцини та належні умови її зберігання;

забезпечення сталого державного фінансування та багаторічного планування на національному рівні закупівлі вакцин, медичних виробів, які використовуються для профілактичних щеплень та лікарських засобів для хворих на інфекційні захворювання, що супроводжуються високим рівнем летальності.

Очікуваними результатами реалізації Стратегії є:

у короткостроковій перспективі:

- відновлення системи охорони здоров'я у частині вакцинопрофілактики після скасування воєнного стану та досягнення короткострокових цілей до кінця 2024 року;

- зниження рівня захворюваності та запобігання виникненню спалахів інфекційних хвороб шляхом проведення імунопрофілактики проти поліомієліту, дифтерії, кору, краснухи, паротиту, правця;

- зниження удвічі порівняно з попереднім роком показників за результатами аналізу захворювання на генералізований туберкульоз, кашлюк та вірусний гепатит В серед дітей;

- забезпечення стабільно високого рівня охоплення вакцинацією трьома дозами вакцини проти дифтерії, правця та кашлюка на рівні не менш як 95 відсотків цільової групи населення;

- досягнення стабільно високого рівня охоплення вакцинацією проти кору, паротиту та краснухи на рівні не менш як 95 відсотків цільової групи населення;

- досягнення стабільно високого рівня охоплення вакцинацією трьома дозами вакцини проти поліомієліту на рівні не менш як 95 відсотків цільової групи населення;

- забезпечення безперебійної поставки і формування необхідних (зокрема буферних — 25 відсотків річної потреби) запасів високоякісних та безпечних медичних імунобіологічних препаратів і медичних виробів, які використовуються для профілактичних щеплень, на всіх рівнях (національному, обласному та на рівні закладів охорони здоров'я);

у середньостроковій і довгостроковій перспективі:

- переривання більше ніж на 12 місяців передачі ендемічних вірусів кору та краснухи;

- відсутність випадків передачі дикого та циркулюючого вакциноспорідненого вірусу поліомієліту;

- забезпечення охоплення вакцинацією не менш як 80 відсотків цільових груп населення за віком, які пропустили планову імунізацію у попередні роки проти поліомієліту, дифтерії, правця, кору, краснухи та епідемічного паротиту, шляхом здійснення додаткових заходів з імунопрофілактики (турова імунізація, додаткова імунізація, національні дні імунізації або форсована планова імунізація);

- охоплення вакцинацією першою дозою вакцини проти гепатиту В (у перші 24 години після народження) на рівні не менш як 95 відсотків цільової групи;

- охоплення вакцинацією не менш як 80 відсотків цільової групи проти сезонного грипу (вагітні, медичні працівники та люди похилого віку);

- охоплення ревакцинацією проти дифтерії та правця не менш як 80 відсотків дорослого населення.

Порядок проведення моніторингу, оцінки результатів реалізації Стратегії та звітування

Реалізація Стратегії забезпечується спільними діями підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління МОЗ, та іншими центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, що забезпечують виконання державної політики у сфері охорони здоров'я та захисту населення від інфекційних хвороб.

Організаційне забезпечення, моніторинг та оцінка результатів реалізації Стратегії проводяться в межах повноважень Кабінету Міністрів України, МОЗ, інших центральних органів виконавчої влади за участю громадських об'єднань та об'єднань підприємців, міжнародних організацій.

З метою реалізації Стратегії розроблений відповідний операційний план реалізації у 2023—2025 роках Стратегії, який містить заходи щодо досягнення цілей та виконання завдань Стратегії і забезпечує щорічний аналіз його виконання та коригування виконання завдань Стратегії на наступні роки.

МОЗ аналізує та узагальнює подану міністерствами, іншими центральними та місцевими органами виконавчої влади інформацію про стан виконання операційного плану реалізації у 2023—2025 роках Стратегії та за результатами готує щорічний звіт про стан її реалізації, який подає щороку до 1 березня починаючи з 2023 року Кабінетові Міністрів України та оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті.

До підготовки щорічного звіту про стан реалізації Стратегії можуть бути залучені, зокрема, експерти, організації громадянського суспільства, наукові установи.

Оцінка досягнення цілей Стратегії проводиться МОЗ за результатами виконання першого та другого етапів у 2026 та 2031 роках під час підготовки щорічних звітів про стан реалізації Стратегії у відповідних роках. За результатами оцінки формуються пропозиції з подальшої реалізації державної політики щодо захисту населення від інфекційних хвороб.

Забезпечення ефективного виконання операційного плану реалізації у 2023—2025 роках Стратегії здійснюватиметься з використанням відповідних інструментів моніторингу ключових показників ефективності та посилення інституціональної спроможності МОЗ, інших центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України.

Фінансове забезпечення реалізації Стратегії здійснюється за рахунок коштів державного і місцевих бюджетів у межах асигнувань, передбачених на відповідний рік, міжнародної технічної допомоги, благодійної та іншої безповоротної допомоги та інших джерел.

ЗАТВЕРДЖЕНО
розпорядженням Кабінету Міністрів України
від 1 червня 2023 р. № 562-р

ОПЕРАЦІЙНИЙ ПЛАН
реалізації у 2023—2025 роках Стратегії розвитку імунопрофілактики та захисту населення від
інфекційних хвороб, яким можна запобігти шляхом проведення імунопрофілактики, на період до 2030 року

Найменування заходу	Відповідальні за виконання	Строк виконання	Індикатор виконання
1. Закупівля вакцин та витратних матеріалів для забезпечення програми імунізації відповідно до календаря профілактичних щеплень в Україні (далі — календар щеплень) на відповідний рік з урахуванням трирічного планування вакцин та змін до календаря щеплень, а також з урахуванням внутрішньо- і зовнішньоміграційних процесів	МОЗ державне підприємство “Медичні закупівлі України” (за згодою)	2023—2025 роки	закупівля вакцин згідно із змінами до календаря щеплень
2. Удосконалення законодавства з питань імунопрофілактики:			
1) внесення змін до Порядку забезпечення належних умов зберігання, транспортування, приймання та обліку вакцин, анатоксинів та алергену туберкульозного в Україні, затвердженого наказом МОЗ від 16 вересня 2011 р. № 595 (далі — Порядок), у відповідність з міжнародними стандартами	МОЗ державне підприємство “Державний експертний центр Міністерства охорони здоров’я України” (за згодою) Національна	II квартал 2023 р.	внесено зміни до відповідного нормативно-правового акта

Найменування заходу	Відповідальні за виконання	Строк виконання	Індикатор виконання
2) внесення змін до Закону України “Про захист населення від інфекційних хвороб” в частині профілактичних щеплень щодо переліку інфекційних хвороб, вакцинація проти яких є обов’язковою	<p>академія наук (за згодою) Національна академія медичних наук (за згодою) Держлікслужба</p> <p>МОЗ Національна академія наук (за згодою) Національна академія медичних наук (за згодою)</p>	<p>ІІІ квартал 2023 р.</p>	<p>внесено відповідний законопроект до Верховної Ради України</p>
3) внесення змін до календаря щеплень щодо змін типу вакцин та складу, що використовуються в Україні відповідно до календаря щеплень:	—“—		внесено зміни до відповідного нормативно-правового акта
відмова від використання оральної поліомієлітної вакцини та повний перехід на інактивовану поліомієлітну вакцину в усіх цільових групах; використання сучасних комбінованих вакцин, до складу яких може входити інактивована поліомієлітна вакцина		<p>ІІ квартал 2024 р.</p> <p>ІІ квартал 2024 р.</p>	
4) оцінка епідеміологічної доцільності та економічної ефективності введення нових вакцин	МОЗ	ІІІ квартал 2023 р.	

Найменування заходу	Відповідальні за виконання	Строк виконання	Індикатор виконання
<p>(антигенів) до календаря щеплень як обов'язкових за віком в умовах України (таких як пневмококова, менінгококова, ротавірусна, папіломавірусна та інші) з метою вирішення питання щодо внесення змін до календаря щеплень в частині його розширення</p>			
<p>5) внесення змін до відповідних нормативно-правових актів з метою перегляду та оновлення форми первинної облікової документації № 063/0 “Карта профілактичних щеплень”, затвердженої наказом МОЗ від 10 січня 2006 р. № 1</p>	<p>МОЗ НСЗУ</p>	<p>II квартал 2023 р.</p>	<p>внесено зміни до відповідних нормативно-правових актів</p>
<p>б) запровадження механізмів управління та безпечної утилізації медичних відходів, які генерує програма вакцинації, зокрема медичних імунобіологічних препаратів, які стали непридатними внаслідок порушення “холодового ланцюга” на територіях, що постраждали внаслідок військових дій</p>	<p>МОЗ Міндовкілля Національна академія наук (за згодою) Національна академія медичних наук (за згодою)</p>	<p>II квартал 2023 р.</p>	<p>внесено зміни до відповідних нормативно-правових актів</p>
<p>7) посилення співпраці та взаємодії між органами державної влади та місцевого самоврядування з професійними, громадськими організаціями та спілками, які діють у напрямі адвокації та популяризації вакцинації серед населення, розроблення і затвердження місцевих та регіональних стратегій</p>	<p>МОЗ державна установа “Центр громадського здоров'я Міністерства охорони здоров'я України”(за згодою)</p>	<p>II квартал 2023 р.</p>	<p>проведення комунікаційних заходів підвищення активності громадських об'єднань зростання прихильності населення до вакцинації</p>

Найменування заходу	Відповідальні за виконання	Строк виконання	Індикатор виконання
3. Удосконалення системи моніторингу та оцінки заходів імунізації та досягнення високих рівнів охоплення профілактичними щепленнями	центри контролю та профілактики хвороб МОЗ (за згодою) громадські об'єднання (за згодою) МОЗ	2023—2025 роки	досягнення рівня охоплення профілактичними щепленнями на національному рівні не менш як 95 відсотків цільових груп населення за віком відповідно до календаря щеплень
1) впровадження індикаторів якості рівня охоплення вакцинацією цільових груп населення згідно з календарем щеплень за програмою державних фінансових гарантій медичного обслуговування населення для надавачів первинної медичної допомоги і забезпечення контролю їх виконання	МОЗ НСЗУ	II квартал 2023 р.	затверджено відповідні індикатори
2) підвищення якості даних про здійснення заходів імунопрофілактики на регулярній основі на всіх рівнях	—“—	IV квартал 2023 р.	запроваджено відповідний моніторинг якості даних

Найменування заходу	Відповідальні за виконання	Строк виконання	Індикатор виконання
3) врегулювання на законодавчому рівні питання презумпції згоди на проведення профілактичних щеплень	МОЗ	IV квартал 2023 р.	внесено відповідний законопроект до Верховної Ради України
4) сприяння формуванню та впровадженню регіональних програм імунізації для вакцинації груп ризику (проти грипу, пневмококової інфекції, менінгококової інфекції, вірусного гепатиту А та В, вітряної віспи, вірусу папіломи людини тощо), які віднесені до рекомендованих, та їх фінансування	обласні та Київська міська військові держадміністрації органи місцевого самоврядування (за згодою)	2023—2025 роки	затверджено відповідні регіональні програми
4. Удосконалення епідеміологічного нагляду (спостереження) за інфекційними хворобами, яким можна запобігти шляхом проведення імунопрофілактики та оперативного реагування у разі виникнення надзвичайних ситуацій	МОЗ Національна академія наук (за згодою) Національна академія медичних наук (за згодою)	2023—2025 роки	затверджено відповідні нормативно-правові акти
1) удосконалення систем моніторингу та епідеміологічного нагляду (спостереження) за інфекційними хворобами, яким можна запобігти шляхом проведення імунопрофілактики, зокрема проти тих інфекцій, вакцинація проти яких не включена до календаря щеплень за віком, і забезпечення їх функціонування	—“—	2023—2025 роки	затверджено відповідні порядки епідеміологічного нагляду

Найменування заходу	Відповідальні за виконання	Строк виконання	Індикатор виконання
2) впровадження порядку готовності до надання послуг з імунізації в умовах надзвичайних ситуацій	МОЗ обласні та Київська міська військові держадміністрації, органи місцевого самоврядування центри контролю та профілактики хвороб МОЗ (за згодою) Національна академія наук (за згодою) Національна академія медичних наук (за згодою)	2023—2025 роки	впроваджено та функціонує відповідний затверджений порядок
3) забезпечення інтеграції електронної системи охорони здоров'я та електронної системи спостереження за захворюваннями	МОЗ НСЗУ державна установа “Центр громадського здоров'я Міністерства охорони здоров'я України”(за згодою)	2023—2025 роки	забезпечено інтеграцію системи здоров'я та електронної системи спостереження за захворюваннями

Найменування заходу	Відповідальні за виконання	Строк виконання	Індикатор виконання
5. Управління медичними імунобіологічними препаратами, дотримання оптимальних умов їх зберігання та транспортування	МОЗ	2023—2025 роки	
1) заміна холодового обладнання та термосумок для зберігання та транспортування медичних імунобіологічних препаратів для забезпечення “холодового ланцюга” такими, що відповідають рекомендаціям ВООЗ/ЮНІСЕФ та практикам зберігання/дистрибуції фармацевтичної продукції	—“—	2023—2024 роки	проведена повна заміна холодового обладнання
2) забезпечення централізованого моніторингу та аналізу даних за плануванням профілактичних щеплень, прогнозами їх потреб, рухом вакцин та дотриманням умов “холодового ланцюга”, залишками медичних імунобіологічних препаратів на національному та регіональному рівнях	МОЗ державне підприємство “Медичні закупівлі України” обласні та Київська міська військові держадміністрації органи місцевого самоврядування неурядові організації (за згодою) центри контролю та профілактики хвороб МОЗ (за згодою)	2023—2024 роки	наявність впровадженої системи моніторингу на національному рівні

Найменування заходу	Відповідальні за виконання	Строк виконання	Індикатор виконання
6. Запобігання та нагляд за несприятливими подіями після імунізації/туберкулінодіагностики в рамках здійснення фармаконагляду			
1) розроблення та затвердження методичних рекомендацій щодо визначення стандартного випадку несприятливих подій після імунізації/туберкулінодіагностики згідно з рекомендованими міжнародними стандартами (Brighton Collaboration) для диференціальної діагностики та встановлення причинно-наслідкового зв'язку між випадками несприятливих подій після імунізації/туберкулінодіагностики та введенням вакцини	МОЗ державне підприємство “Державний експертний центр Міністерства охорони здоров'я України” (за згодою)	IV квартал 2023 р.	затверджено відповідні накази
2) внесення змін до Порядку здійснення фармаконагляду, затвердженого наказом МОЗ від 27 грудня 2006 р. № 898, в частині переліку несприятливих подій після імунізації/туберкулінодіагностики, щодо яких повинна бути заповнена та надана карта-повідомлення про несприятливу подію після імунізації/туберкулінодіагностики, в частині звітування за картами епідеміологічного розслідування зареєстрованих випадків	—“—	IV квартал 2023 р.	затверджено відповідні накази

Найменування заходу	Відповідальні за виконання	Строк виконання	Індикатор виконання
захворювання на інфекційні хвороби, що керуються засобами специфічної імунoproфілактики, вакцинованих, та порядку дій і розподілу обов'язків на обласному та районних рівнях в умовах реформування системи охорони здоров'я та в кризових ситуаціях, зокрема під час проведення кампаній імунізації			
3) організація та проведення популяризації фармаконагляду, а саме систематичне оприлюднення результатів фармаконагляду у фахових виданнях, на веб-сайті державного підприємства “Державний експертний центр Міністерства охорони здоров'я України”, виступи на робочих нарадах, семінарах, конференціях на центральному, регіональному, районних рівнях, а також співпраця з міжнародними організаціями, постійний обмін повідомленнями з безпеки з Центром моніторингу Уппсала (Uppsala Monitoring Centre - UMC)/BOOЗ	державне підприємство “Державний експертний центр Міністерства охорони здоров'я України” (за згодою)	2023—2025 роки	проведено відповідні заходи
4) інформування населення про можливість самостійного звернення щодо несприятливих подій після імунізації/туберкулінодіагностики та заповнення відповідної форми на офіційному веб-сайті державного підприємства “Державний експертний центр Міністерства охорони здоров'я	—“—	2023—2025 роки	проведено відповідні заходи

Найменування заходу	Відповідальні за виконання	Строк виконання	Індикатор виконання
України” для її фіксації з метою посилення чутливості фармаконагляду			
7. Управління кадровими ресурсами:			
1) розроблення методичних рекомендацій для закладів вищої та післядипломної освіти, що здійснюють підготовку за відповідними спеціальностями галузі знань 22 “Охорона здоров’я”, щодо удосконалення програм підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації відповідних медичних фахівців з питань імунопрофілактики. Запровадження підходів до навчання медичних працівників на робочому місці	МОЗ Національна академія медичних наук (за згодою)	2023—2025 роки	надіслано закладам вищої та післядипломної освіти (іншим суб’єктам освітньої діяльності) у сфері охорони здоров’я методичні рекомендації
2) організація та проведення навчання, тренінгів, семінарів з питань імунопрофілактики, які спрямовані на підвищення професійного рівня фахівців з питань імунізації, зокрема комунікації, та звітування про їх виконання	МОЗ державне підприємство “Державний експертний центр Міністерства охорони здоров’я України” (за згодою) Національна академія медичних наук (за згодою)	2023—2025 роки	проведено навчання, тренінги, семінари з питань імунопрофілактики

Найменування заходу	Відповідальні за виконання	Строк виконання	Індикатор виконання
3) оновлення змісту стандартів вищої освіти за відповідними спеціальностями галузі знань 22 “Охорона здоров’я” згідно з вимогами до компетентності відповідних фахівців у сфері імунопрофілактики	МОН МОЗ Національна академія медичних наук (за згодою)	2023—2025 роки	затверджено накази МОН щодо внесення змін до відповідних стандартів вищої освіти
8. Здійснення комунікаційних заходів для підвищення прихильності та попиту населення до заходів імунопрофілактики	МОЗ державна установа “Центр громадського здоров’я Міністерства охорони здоров’я України”(за згодою) центри контролю та профілактики хвороб МОЗ (за згодою)	2023—2025 роки	проведено комунікаційні заходи
9. Розроблення та затвердження місцевих та регіональних стратегій розвитку імунопрофілактики та захисту населення від інфекційних хвороб, яким можна запобігти шляхом проведення імунопрофілактики, на період до 2030 року та операційних планів її реалізації у 2023—2025 роках, із зазначенням цілей, завдань, показників, строків та відповідальних за їх виконання з щорічним переглядом заходів	обласні та Київська міська військові держадміністрації, органи місцевого самоврядування центри контролю та профілактики хвороб МОЗ (за згодою)	III квартал 2023 р.	затверджено місцеві та регіональні програми та щорічний перегляд планів
10. Розроблення операційного плану реалізації у 2026—2028 роках Стратегії розвитку	МОЗ Національна	II квартал 2025 р.	розроблено та подано до Кабінету Міністрів

Найменування заходу	Відповідальні за виконання	Строк виконання	Індикатор виконання
імунопрофілактики та захисту населення від інфекційних хвороб, яким можна запобігти шляхом проведення імунопрофілактики, на період до 2030 року із зазначенням цілей, завдань, показників, строків та відповідальних за їх виконання	академія медичних наук (за згодою) державна установа “Центр громадського здоров’я Міністерства охорони здоров’я України”(за згодою)		України відповідний нормативно-правовий акт